

at være, og havde en i den Grad rodfæstet politisk Mistillid og Uvillie mod hinanden, som det er bleven tilstrækkelig dokumenteret, at naar man saa dog alligevel Aaringer igennem har gaaet og ladet enig overfor Omverdenen, er det i Virkeligheden noget, som aldrig kan fremme Sundhed og Sandhed i det politiske Liv. Man kan tænke sig, hvilke Kampe der maa have været udfægtede bag Kulisserne, og i hvilken Grad Mindretallets egentlige Overbevisning maa være bleven bastet og bundet af Flertallet, uden at Vælgerne virkelig har kunnet blive Part i Sagen og dømme de forskellige Retninger imellem. Sligt er hverken sundt eller sandt eller heldigt i Udviklingen af virkelig politisk Modenhed og Ansvarsfølelse her i Landet. Men, som sagt, en saadan Regering paa bredere Basis kunde meget godt tænkes ogsaa uden den Slags Sammenklumpninger. For mig i hvert Tilfælde, som ret lidenskabsløst betragter Forholdene, tror jeg, jeg kan sige, er det ret uforklarligt, at Striden kan være saa uendelig voldsom, som den er bleven. Der skal jo nogen Opfindsomhed og en ikke helt ringe oratorisk Færdighed til for at faa Uenigheden gjort saa stor, som den synes at være, paa de Reformspørgsmaal, som virkelig ligge for. Hvor er egentlig talt den fundamentale Uenighed henne ved saadanne Sager som Retsreformen eller den kommunale Valgret, som dog ligge for paa Rigsdagens Bord og have ligget der i flere Aar? Heller ikke, som jeg fremhævede før, efter Regeringens og dens nærmeste Tilhængeres Udtalelser med Hensyn til andre store Spørgsmaal synes Uenigheden at være saa stor og gennemgribende, som man mange Gange skulde tro, naar man overværer de hidsige politiske Turneringer. Det er ganske det samme, som har vist sig før i vor Politik, at Grundenigheden i saglig Henseende mellem danske Venstrømænd sædvanlig har været ret stor og ret gennemgribende. Man kan gaa helt tilbage til Perioden efter 1849, hvor jo f. Eks. I. A. Hansens og Tschernings Grupper undertiden bekæmpede hinanden paa det allervoldsomste; men naar man som upartisk Historiker undersøger, hvad der laa dem imellem, ja saa finder man, at der vel paa det udenrigspolitiske, paa det nationale Omraade var Modsætninger, som neppe findes nu imellem de bestaaende Venstregrupper, naar det rigtig kommer til Stykket, men paa det indrepolitiske Omraade, hvor Kampen udfægtedes lige saa hidsig, var der egentlig talt nærmest et fælles Syn paa Opgaverne.

Og jeg formaar ikke at se andet, end at det ogsaa i det hele og store væsentlig er Tilfældet nu. Og saa er der dette, at jeg tror, at Venstre maa under de stødse vanskeligere Tidsforhold lære saa vidt muligt at staa paa egne Ben, og dette kræver naturligvis noget mere Fordragelighed end den, der nu vises. Jeg tror, at enhver Venstregering, der bringer sig i politisk Afhængighed af Højre, vil i det lange Løb bittert komme til at føle Smerten derved, bittert vil komme til at føle, at dette neppe er den rette Vej til virkelig at føre Partiets Program og Politik igennem. Og jeg tror paa den anden Side, at den Venstregruppe, som ved et nært og intimt Samarbejde med Socialdemokraterne vil forsøge at overvælde de andre Venstregrupper, vil komme til at erfare, om ikke før, saa naar de skulle til at overtage Regeringen, at deres Regeringsdygtighed vil være meget ringe, og at de altsaa ikke ville være i Stand til at gennemføre de Opgaver, som de ønske at gennemføre.

Vi for vort Vedkommende ville jo altid i høj Grad være villige til Samarbejde, og da ikke mindst til Samarbejde med en Regering, som er udgaaet af et Venstreflertal her i dette Ting, og med Hensyn til hvilket man jo ikke med Rette kan nære Tvivl om, at den betragter det som en Eksistensbetingelse for Fremtiden stadig at være i Overensstemmelse med et saadant Flertal. Men Vilkaaret for et saadant Samarbejde vil fra vor Side altid og uvægerlig blive — ikke Delagtighed i en større eller mindre Del af Magtens og Herlighedens Goder, men Medbestemmelsesret med Hensyn til den Politik, som skal føres. Fra disse Vilkaar ville vi aldrig kunne vige, og det giver sig jo ogsaa ganske af sig selv, at enhver Politiker og enhver politisk Gruppe, som respekterer sig selv, maa og skal stille dem.

Maa jeg endelig til Slutning gøre et Par Bemærkninger angaaende en Sag, som jeg allerede berørte, da jeg talte her fra denne Plads i Begyndelsen af sidste Samling. Det er Forsvarskommissionen, jeg vil omtale. Jeg ved vel, at Forsvarskommissionen er hellig og ukrænkelig, og jeg skal for saa vidt ikke lægge Haand paa denne Ukrænkelighed, som jeg ikke skal gøre noget Forsøg paa at faa noget at vide om dens Hemmeligheder eller interpellere nogen i saa Henseende, men jeg skal tillade mig at gentage de Ord, jeg sagde her i Fjor om denne Sag, og hvis Sandhed og Rigtighed den Gang blev bestridt, men som — det tillader jeg mig at mene. — Be-